

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVEND[^]A LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U
THOMA (FAL)

BAMMBIRI L[^]A VHURARU (P3)

LUHUHI/T[^]HAFAMUHWE 2011

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: awara 2½

Bammbiri il[^]i l[^]i na masiat[^]ari a 7.

PFESESANI

1. Heli bammbiri li na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A: Zwibveledzwa zwa vhusiki (Maanea) (50)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwilapfu zwa vhudavhidzani (30)
KHETHEKANYO YA C: Zwibveledzwa zwipufhi zwa vhudavhidzani (20)
2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudzo NTHIHI kha KHETHEKANYO YA A, NTHIHI kha KHETHEKANYO YA B na NTHIHI kha KHETHEKANYO YA C.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.
4. Thomani khethekanyo INWE NA INWE kha siatari LISWA, hune ya fhelela hone ni talele.
5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii na zwiwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Thomani nga u nwalana pulane yanu ni kone u nwalana maanea.
6. Khethekanyani zwifhinga zwanu nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: minitise ya 80
KHETHEKANYO YA B: minitise ya 40
KHETHEKANYO YA C: minitise ya 30
7. Nomborani phindulo dzanu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudzo.
8. DZHIILENI NZHELE: Nwalani thoho ya phindulo yanu. Musi ni tshi vhalala tshivhalo tsha maipfi ni songo vhalala na thoho ye na nanga.
9. Nwalani zwi no vhalala, nahone nga vhuronwane.
10. Ni dzhie nzele mupeleto, khethekanyo ya maipfi, kushumisele kwa madanzi, zwiya zwa u vhalala na tswayo khathihi na kuvhumbelwe kwa mafhungo.

KHETHEKANYO YA A: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI (MAANE)

MBUDZISO 1

Fhindulani mbudzo NTHIHI kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 250 u ya kha 300.

- 1.1 Hu na mitambo minzhi ya sialala ine vhatukana na vhasidzana vha i tamba zwikoloni na mahayani. Nwalani maane nga ṱhoho heyi:

Mutambo wa sialala une nda u funesa [50]

KANA

- 1.2 Hu na vhugalaphukha ho fhambanaho kha ḽa Afrika Tshipembe hune vhadali vha ḽiphina nga u vhona dziphukha na u awela dzigambani. Nwalani maane nga ṱhoho heyi:

Vhugalaphukha he nda vhuya nda vhu dalela [50]

KANA

- 1.3 Musi ni tshikoloni tsha sekondari ho vha hu na mugudisi we a vha o ḽinekedzela kha mushumo wawe, nahone a tshi dzulela u ni eletshedza kha zwa vhutshilo na mabudo a mishumo ine na nga gudela yone. Zwino ni vho shuma, vhusiwana ho zuzea. Nwalani maane nga ṱhoho heyi:

Zwi nkhubudza mugudisi we a vha na thuso kha u fhaṱa vhumatshelo hanga. [50]

KANA

- 1.4 Vhathu vho fhambana, na zwine vha humbula a zwi fani. Hu na vhane vha takalela vhunese, ngeno vhanwe vha tshi takalela vhupholisa. Nwalani maane ni tshi khou ima na ṱhoho heyi kana ni tshi khou i hanedza:

Vhunese vhu khwine u fhirisa vhupholisa/Vhupholisa vhu khwine u fhirisa vhunese [50]

KANA

- 1.5 Muvhuso u khou lwa nga ndila dzothe uri hu si vhe na tshitalula siani ḽa mbeu. Naho hu sa athu u tou swikelwa tshothe kha ndinganyiso yo lavhelelwaho, vhafumakadzi vhane vha khou shuma ndi vhanzhi. Nwalani maane nga ṱhoho heyi:

Vhudi na vhuvhi ha musi mufumakadzi a tshi shuma [50]

KANA

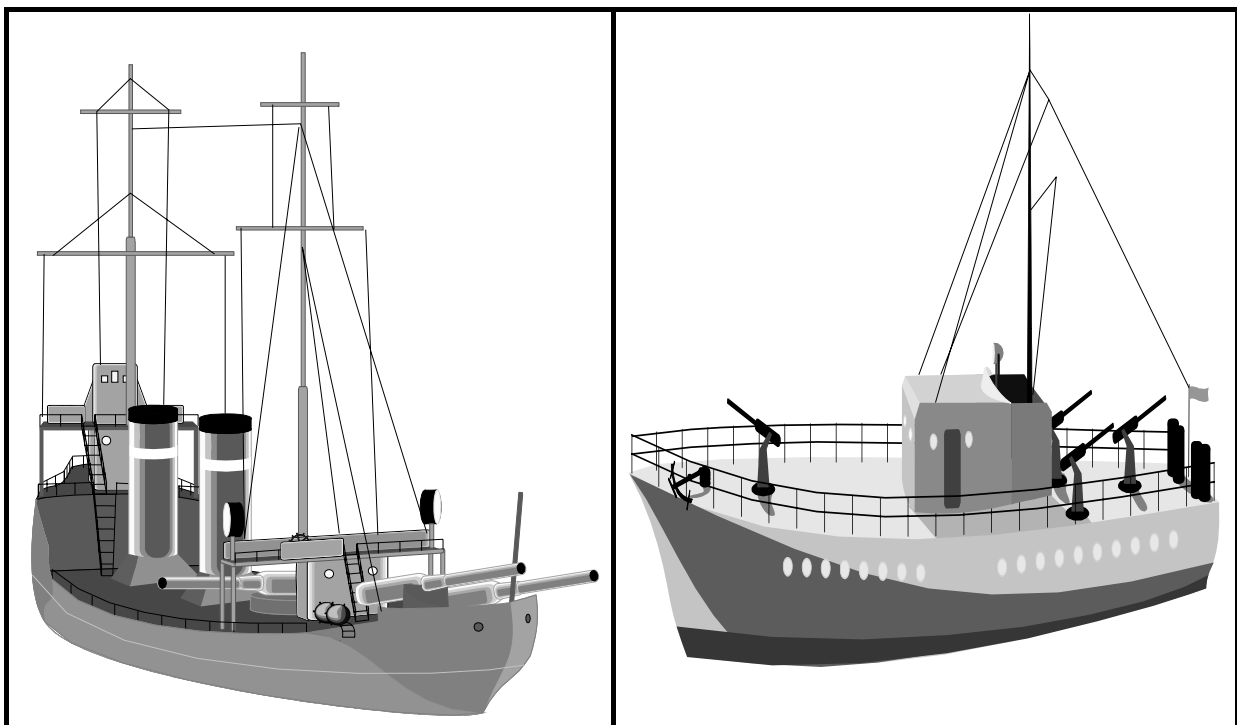
- 1.6 T̃alelani tshifanyiso hetshi nga vhusedzi uri ni ḑo kona u ṛwala maanea ane a anana natsho. Maanea aṇu ni a ṇee ṭhoho iné na funa.

[50]

KANA

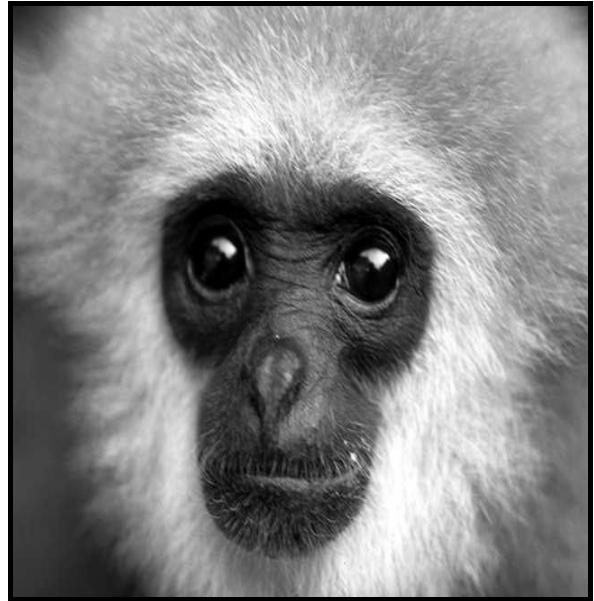
- 1.7 T̃alelani tshifanyiso hetshi nga vhusedzi uri ni ḑo kona u ṛwala maanea ane a anana natsho. Ni ṇee maanea aṇu ṭhoho yo teaho.

[50]

KANA

- 1.8 Tšalelani tshifanyiso hetshi nga vhusedzi uri ni do kona u n'wala maanea ane a anana natsho. Ni nee maanea anu thoho yo teaho.

[50]

TšANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A : 50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO 2**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha nna dzi tevhelaho, no disendeka nga mafhungo a re afha fhasi. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe na maipfi a u bva kha 120 u ya kha 150 (zwi re ngomu fhedzi).

Ni vhagudi vha gireidi 12, zwino no vha no fara lwendo lwa u guda nga thekhisi. Thekhisi iyo yo ḁo thulana na thiraka, muphuresidennde wa Khorombusi ya Vhagudi a mbo ḁi lovhela henefho.

2.1 VHURIFHI HA VHUKONANI

Nwalelani khonani yaṅu luṅwalo ni mu divhadze nga ha lufu lwa muphuresidennde wa Khorombusi ya Vhagudi ya tshikolo tsha haṅu.

[30]**KANA****2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU**

Nwalani nganeavhutshilo ya mufu ye vha muṭa vha ni humbela uri ni i niwale vhunga no aluwa ni tshi tamba noṭhe.

[30]**KANA****2.3 TSHIPITSHI**

Nwalani tshipitshi tshine na ḁo amba nga ḁuvha ḁa u elelwa mishumo mivhuya ya mufu, vhunga no tiwa u ḁo imelela vhagudi vha gireidi 12 ḁuvha ilo.

[30]**KANA****2.4 INTHAVIYU**

Nwalani inthaviyu ye ya vha hone vhukati ha vha gurannḁa ya *Thinashaka* na mufarisa phuresidennde vha tshi khou ambedzana nga ha lufu lwa muphuresidennde wa Khorombusi ya Vhagudi.

[30]**THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30**

KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO 3**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dzi tevhelaho no disendeka kha mafhungo a re afho fhasi. Vhulapfu ha hone vhu tea u vha maipfi a u bva kha 80 u ya kha 100.

Inwi ni mudzulaphanda wa komiti ya mitambo ya vhaswa. Thimu ya hanu yo wina tshiphuga tsha riwaha tsha bola ya milenzhe. Komiti ya bola yo humbula u dzudzanya vhumambo ha u takalela tshiphuga itsho. Mirado yo nekana mishumo ya ndugiselo ine ya fanela u shunwa maduvha mararu duvha lavhumambo uho li sa athu swika.

3.1 DAYARI

Nwalani dayari ya nzudzanyo dzo itwaho kha ayo maduvha mararu. [20]

KANA

3.2 GARATA YA THAMBO

Nwalani garaṭa ya thambo ni rambe mukhantseḷara wa muvhundu uyo. [20]

KANA

3.3 NDAELA

Nwalani ndaela dzine dza tea u tevhelwa nga duvha la vhumambo uho u itela uri hu vhe na vhudziki na mulalo. [20]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 20
MARAGAGUTE: 100